

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКИЯ ПРАВОСЛАВЕН ЦЪРКВА
за религиозна и църковно-обществена просвета

† Самекиски митрополит НИКОДИМ

Светият престол

В християнските църкви светият престол е мястото, където се принася безкръвната Жертва, където се освещават св. Дарове.

Това е олтърът (altar), на който се принася Жертвата. Това е Господната трапеза, на която се поднася Тялото и Кръвта Христови. „в сина вершини“ — за божествена храна на християните. Това е свято място, от което олтър се нарича и помещението, където е поставен олтърът (св. престол).

Когато свещеникът влиза да извършва богослужение, той „подравнява“ св. престол, като го дупка. След като извърши богослужението, той „се сбогува“ с него, като пак го дупка.

На св. престол у нас се постави св. антипне (практиката у нас е да се постави и на осветен св. престол), св. свателите и св. напостроен кръст. Поставят се и свещници — един или два. В древноста на св. престол не е имало нищо, когато не се извършва св. литургия, само една покривка. Никъде още не са запазили тази древна практика, напр. в катедралния храм на Цариградската патриаршия и другите на Итало; както се намира и в римокатолическите и възбне в западните храмове.

За да се поддържа светостта на св. престол, не бива на него (на Господната трапеза) да няма никакви странични неща. Там е мястото за св. създан, в които се освещават и от тях се поднасят за принасянето пречистото Тяло и Кръв Господни. Не бива на св. престол да се поставят книги, икони, поменици, оцветя, шапки, вази с цветя и други украшения. Ни-

къде напр. има наредени освети наместоимото и няколко други евангелии, икони, многобройни водосветни и други кръстове, покривки и покривници, мощохранилища и пр. — украшения, на които не е там мястото. — В предговора на синодалния типик се нарежда да няма нищо излишно на св. престол.

В слугебника е писано, че след Великия жход свещеникът стъпа покривките и ги поставя на едно място; след изчистане символа на врата сгъва въздуха и го поставя върху покривките. Никъде разстилат по св. престол покривките като допълнителни покривки и като украса, навярно от желание да се посочи, че на св. престол не бива да остава празно място и трябва да се поставят повече неща.

Когато диксуват след възгав „Изрядя...“ казв, той не бива да кази (при съслужение) гърбовете на клириците; следват да погледнат от св. престол; за да кази диксуват св. Дарове на престола и след това да застане на определеното място да поменува имената.

Виклад съм някои клирици (при съслужение) като вземат в ръка св. Тяло, за да се причастят, отнасят някъде настрана, и дори гърбом към Светиците на св. престол — да се причастяват. А причастенето трябва да става на самата Господна трапеза. Нали така се нарича св. престол!

Кожуците е да се поставят на св. престол свещниците оделди, на дори и раса и други дрехи.

Нека св. престол служи само на своето предназначение.

Християнското семейство

Правилният Въведение Богородично е богат по съдържание и дава добър повод за задълбочени и ползени размисли. Разбира се, преди всичко правича вниманието ни църковно-историческото събитие, в памет на което е поставен този ден — възвездането на Пресвета Дева Мария в храма. Дълбоко съзнателните и наситени с високо поетично чувство църковни песнопения ни принасят в края на старозаветните времена и ни разкриват цялата радост на едно благочестиво семейство. Достигнали вече преклонна възраст, родителите на Пречистата Дева — праведните Иосиф и Анна — били щастливи да изживят трепета на родителската любов и грижа. Родната от тях дъщеря е плод не толкова, на близки възможности и сили, колкото дар на Божествената благодат и милост. Затова живота на малката Мария те посветили в служба на Бога. Едва навършила три години, тя прекрива прага на Божия храм и в него се подготви да изпъни мисията, за която Бог я е определил. Чрез изстрадания молитва и четене на Словото Божие, чрез благочестива дла и духовни подвизи тя уверено се издига до стълбата на светостта и се удостои да стане „мислителя на Невъзмутлив“, да стане майка на възлюбеното се в анието на Иисуса Христа Бог—Също. Като майка св. Богородица е радостно възмание съзвездане с праведния Иосиф през горещата лъсина пустяка в Египет, да да спаси живота на Божествената Младенец. А по-късно тя посещаваша на своя Сын можеше си малчуган, ала да може Той в благочестивата семейна среда да възродева да отграсе и укрепне физически и да се подготви за Словата мисия на Изкупителя и Спасителя. През горещите на Неговото обществено служение св. Богородица е трепет създа фийността на своя Сын и тръгне при всяка проява срещу Него на

фарисейската злоба и невярност. Тя се рава на голямата милост, която Той проявява към нещастните и оправданите и страда от коравосърдечното на Неговите врагове, които пред нейните очи Го приковаха на кръст.

Като припомняме във връзка с празника Въведение Богородично патриаршалния дух и високото благочестие в семейството на древните евреи, ние напълно естествено обриваме поглед към съвременното християнско семейство, за да разкрием стечните основи, върху които то е изградено, да очертаем взаимните отношения между неговите членове и да посочим задължително, които то трябва да изпълни при конкретните условия на днешното време.

Всички ние сме не само зрятели, но сме и активни участници в един процес на необилна досега преобразованиа във всички области на живота. Пред нашите очи всеки ден стават промени, които поставят в отделната личност, и семейството, и цялото общество в нови условия. Прогресищото развитие на съвременното общество поставя пред нас нови изисквания и нови задължения. А всичко това налага и нови отношения между хората. Особено голямо значение за бъдещото и правилно развитие на обществото оказва семейството, което е най-малката обществена единица, основната клетка на обществото. Както животно организъм започва своето здраве и си развива правилно само тогава, когато са здрави и редовно се възпроизвеждат неговите клетки, така също и обществото се развива правилно и бързо, когато основната му клетка, семейството, е изградено на здрави основи.

Като съюз между дла от длаво пола брактът и семейството регулират отношенията между съюзните и определят положението на децата в обществото. В своята зрялостта исто-

рин семейството като институт и предизвиква различни промени и е изживявало дълбоко криза. Удивителното положение на жената при полгамия брак и роската и зависимост от мъжа при робовладелския общественно-икономически строй я бяха превърнали в робиня на мъжа и я бяха направили напълно безправен член на обществото. Появата на християнството заваря семейството в голям упадък и дълбока криза. Евангелиста та проповед промени нравственото състояние на всички свет. Промениха се и съвпаденията на двете: леде да браца и семейството. Според Христото, съюза между членовете на Църквата, били те мъжа или женя, няма и не може да има разлика. Мъжът и жената според християнството имат еднакво лично достоинство. Те са равноправни, равностепенни и равнодостойни. А еднаквото достоинство на мъжа и на жената изключва всякакъв повод за взаимно унижение в семейния живот.

Християнският възглед за браца и семейството е формулиран именно на това разбиране за високо достоинство на човека: личност както на мъжа, така и на жената. А това високо достоинство се основава на техния общ произход от Бога. "Не сте ли чедя, пита Исус Христос изкушаващето Го фарисей, че Оня, който отпачио ги сътвори, мъж и жена ги сътвори?" (Мат. 19:6). Като членове на Христовата църква на мъжа и на жената са изпитани еднакви възможности да се ползват от благодатните средства, които Господ е предоставил за спасение на всички. Верата в Исуса Христа като Изкупителя и Спасителя на всички лодя ги изравнява по достоинство и чест и ги прави еднакво достойни за членове на Божието царство. "Защото, казва св. ап. Павел, чрез верата в Христа Исуса всички сте синове Божий" и продължава: "Нима мъжки пол, ни женски: защото всички вие едно сте в Христа Исуса" (Гал. 3:26, 28). *

На общия произход на мъжа и жената от Бога е основана старозаветната заповед за браца и семейството: "Затова ще остави човек баща си и майка си и ще се прилепи към жена си, и ще бъдат двамата една плът" (Бит. 2:24). От тези думи е ясно, че бракът е Божие установление със строго определени деця, които сам Бог формулирал конкретно и ясно. И сътвори Бог човека по Своя образ, по Божий образ го сътвори; мъж и жена ги сътвори. И благослови ги Бог, като рече: плодете се и множете се, изпълнете земята и обладайте я и господствайте... над цялата земя" (Бит. 1:27-28). В тези думи е разкрито най-важната цел на браца и семейството — продължаване на потомството чрез раждане, отглеждане и възпитаване на деца, както и основното задължение на човека — да открива алогичите от Бога в природата, законите, да ги подчинява на своята воля, която е в съгласие с волята на Божия свят, за да получи от природата онова, което е необходимо за задоволяване на неговите потребности. В изпълнение на тази Божествена носеща човечеството ще започне усърдно върло по път — често пъти много труден — на своето прогресивно развитие и духовно усъвършенстване.

В Новия Завет Спасителят, който привържата древната заповед за браца, дава по-дълбочено учение за същността, благодатната основа и нравственото достоинство на браца и семейството. Според Него мъжът и жената, съединени в брачен съюз, "вече не са двама, а една плът" и във връзка с това идва до изцяло логичния извод: "Прочее, който Бог е създал, човек да не разделят" (Мат. 19:6). В тези думи е разкрито цялото християнско съзнание за същността и формата на браца, така също и основата, на която се изграждат взаимните отношения между съпрузите.

И така, събрането на мъжа и жената за общ, съвместен съпругически живот, т. е. съвпаденията на семейството, е изпълнение на Божията воля: "...Ще остави човек баща си и майка си и ще се прилепи към жена си". А Спасителят, като вече споменахме, определя и формата на християнския брак: "Тъй че те вече не са двама, а една плът". По смисъла на тези думи формата на християнския брак може да бъде само м и о н г а м и н а, т. е., брачен съюз само между една мъж и една жена. Само тази форма на браца и семейството отговаря на високото нравствено достоинство на човека: личност. За съвременния човек, който е получил като наследство от своите предшественици и е усвоил моралните ценности на християнството, е самоопоният, не самата структура на семейството изисква то се изгражда само върху основата на моногамния брак.

Най-близките ученици на Исуса Христа, св. апостоли, също признавали браца само в тази му форма, защото само моногамния брак може да бъде образец на единството между Христа и Църквата. Св. ап. Павел изказва такъв възглед за християнското семейство, че сравнява брачния съюз със съюза между Христа и Църквата. Семейството на своите сътрудници Акила и Прискила същият апостол напълно нарича "домашна църква" (Кор. 16:4). Брачния съюз апостолът нарича "вселена тайна", изясно е тайната между Христа и Църквата.

Шом как според християнския възглед за браца съпрузите стават една плът, то е логична необходимост следва, че този благословен от Бога съюз не може и не бива да се раз-

късва. По идея християнският брак е постоянен, вечен съюз между мъжа и жената. За такъв го представя в Спасителят с думите: "Прочее, който Бог е създал, човек да не разделят". Този съюз може да бъде прекратен само при смъртта на един от съпрузите. Така са съвпадени брачния съюз и древните отци и учители на Църквата. Така напр. сестрата на св. Василий Велики и св. Григорий Нисийски, св. Макрина, когато след смъртта на годеника й е предложили да се омъжи за друг, отговорила: "По своя природа бракът е един, както е едно раждането и е една смъртта. Моят женик е жив и наождата на възкресението, и не би било забаво да не му остана верна".

Семейният живот не протича само в радост и удоволствие. Често пъти той е свързан с трудности, страдания и нещастия. Заключено в славянската дума "съпруг" — съпруга" — напомня както тази страна от живота на семейството. Мъжът и жената, които съставят в брак, заедно се приравняват в общия адрем, за да посрещат с търпение и с взаимни усилия да отстранят всички трудности в техния път. Върху тази идея е създаден мъдрий народен обичай при посрещане на младоженците пред вълна на дома да ги връзват с въже и така да ги въвеждат вътре. Чрез този символ в най-сташиния за младоженците момент им се напомнят трудните задължения, които те поемат като "съпрузи".

Трудностите и нещастията, които съпрузите ще срещнат в семействения си живот, в никакъв случай не бива да стават причина за разделяне и прекратяване на браца. Тъкмо в трудните моменти от живота си те трябва да проявят търпение и издръжливост и с взаимни усилия да отстранят всички пречки и да изграждат щастливия си съюз в семейството. Мъжът, който напълно е достъпна за жена, са една социална група, която буди сериозна загриженост. Те разстройват нормалното развитие на обществото, като нанасят сериозни поражения на основата му клетка — семейството. Колко нещастия и колко съзани причиняват тези разводи, които понякога стават до възсем неоснователни причини! Колко нещастия деца, които никогда няма да изживят радостта на пълна родителска ласка!

За моралната устойчивост на християнското семейство съдейства оми висш принцип, върху който се изграждат взаимните отношения между съпрузите — принципът на взаимната любов. Бракът и семейството могат да достигнат своите нравствени и социални цели само тогава, когато в тях царят атмосфера на обич, доверие и взаимно уважение. Най-пълно и задължително е валидна тази основа за християнското семейство св. ап. Павел в посланието си до Ефесините. Според него взаимната любов между съпрузите в семейството трябва да има за свой първообраз любовта на Христа към Църквата. "Вие мъжете, обичайте жените си, както Христос обича Църквата и предаде Себе Си за нея" и още "Тъй си дължи мъжете да обичат жените си, както обичат телата си; който обича жена си, себе си обича" (Еф. 5:25-28). Тази необходима и естествена основа на браца е оказала влияние и е отразена в семейното законодателство от всички юристи. Юстиниан Велики в една своя новела пише: "Бракът се създава и е действителен само тогава, когато е съключен по любов". Светите отци и учители на Църквата също така подчертават големото значение на любовта за живота в християнското семейство. Св. Ион Златоуст и блж. Августин наричат браца таинство на любовта. "Брачната любов е най-силният вид любов, пише св. Ион Златоуст. Силин са и другите влечения, но това влечение има такава сила, която никогда не отслабва".

Взаимната любов и равноправните отношения между съпрузите създават благоприятна семейна атмосфера, която спомага за творческо проявление на духовните им и физически сили. Между членовете на семейството се създават отношения на сътрудничество в взаимноопония. А това още повече укрепва връзките между тях.

Християнското семейство не би достигнало пълното си развитие и не би постигнало своята цел без раждането, отглеждането и възпитаването на потомството. Семейството е изворът на човешкия живот. То е единствената естествена среда за продължаване на човешкия род. Навистина продължаването на потомството не е единствената цел на браца, но една от най-важните неговите, че тя е най-важната. По своята същност семейството е пригодено за раждане, отглеждане и възпитаване на потомството. А тази задача е поставена на съпрузите от самия Творец. След като Бог сътвори мъжа и жената по Своя образ и подобие, Той ги благослови, като каза: "Плодете се и множете се, изпълнете земята и обладайте я и господствайте... над цялата земя" (Бит. 1:27-28). Тази благословия се прилага от съпрузите християни като нравствена поведя. Осветената в браца любов между мъжа и жената е живителна. Тя намира реален израз в раждането, отглеждането и възпитаването на деця, които са най-сладкия дар на любовта и най-голям израз на дар от Всевинния. Децата се приравняват по-голям блясък от онези в еврейското семейство. Колкото по-голям блясък им, толкова по-голямо било задвижването на еврейското семейство и обществото. Евреите смятали, че много деца са доказателство за Божията благословия и за Божие благословение над семейството. Псалмопевецът изяснява: "Ето, наследие от Господа са децата, награда от Него е пло-

дът на утробата" (Пс. 126:3). Господ Исус Христос е проявявал изключително внимание и безпедна любов към децата. Той ги е благославял, носещал е тяхната чистота и невинност като пример за възрастните. Съсодвременно раждането от отдаждането и възпитаването на децата за християните, астрологи и брак, е въпрос не само на природно плечене, но и на морално и гражданско задължение. То е изпълнение на родителски и патриотичен дълг, то е изпълнение на Божията воля и царство на благодатта. Ако в някое християнско семейство се проявява безразличие на отцовия, и съпружните не мислят да дават отглеждат деца, те заслужават не само морален укор и обществено осъждане, но и порицанието на Църквата, защото, не приемайки дадена в семейството си, те не приемат самия Господ Исус: „Който време едно такова дете в Моите Мени приема" (Мат. 18:5).

Напоследък у нас под влияние на някои модни увлечения все повече зачеват слушателите младите семейства или изобщо да се въздържат да раждат деца, или пък да раждат само по едно дете. Това положение основателно поражда тревога защо то пречи на сериозния поразен на българската нация. То застрашава да намали естествения приток на населението в нашата страна. На тези съзруци, които по егостични съображения отбиват от изпълнение на родителския дълг, трябва високо да заявим, че „отказът от деца противоречи на човешката природа, противоречи на интересите на нацията, пречи за изграждането на благоденстващо общество, противоречи на Божията воля, противно е и на природата на любовта, която ги е събрала в едно семейство". Българската православна църква както в миналото, така и сега най-енергично е осъждала любовни егостични прояви на отрицателно отношение към децата и всякога е благославяла и насърчавала зеконите традиции на българския народ за създаване на многодетни семейства.

Раждането на деца в християнското семейство е начало на нови грижи и нови задължения, свързани с тяхното отглеждане и възпитание. Децата причиняват радост на родителите си само тогава, когато са физически здрави, духовно правилно развити и добре възпитани. Личните деца причиняват срам, унижение и позор за родителите. Затова и Премъдрити Сирах казва: „Не желай множество неведения деца, и не се радвай на синове нечестиви. Когато се те умоважат, не им се радвай, ако в тях няма страх Господен. Не се надявай на техните живот, нито се осланяй на тяхното множество. По-добре един праведник, нежели хиляди грешници, и по-добре да умреш бездетен, нежели да имаш деца нечестиви; защото от един разумен ще се спаси град, а в пленото на беззаконите ще опустее" (Сир. 16:1-5).

Поради това родителите в християнското семейство са пропикнати от високо съзнание за своята отговорност пред обществото и обръщат особено внимание за доброто възпитание на своите деца. Те полагат много усилия да ги оформят като добри граждани на Родина и активни строители на царството Божие на земята.

Семейството оказва най-силно и най-резултатно възпитателно въздействие върху деца. Тук оказват влияние

не толкова педагогическите знания на родителите, колкото тяхната любов. В тесния семеен кръг, а тогава домашна атмосфера под ръководството на майката и бащата децата получават първите познания и усвояват основни добродетели. Тук под влияние на домашната обстановка, под въздействието на общия ред на живота в семейството и под непосредственото влияние на взаимните отношения между членовете в него се полагат основите на бъдещата личност. Тук под влияние на трезовата дейност на родителите и на по-големите братя и сестри малкото дете привива на трудолюбие. Известна е статията на Максимум, вказваща така ипо в категорично от св. ап. Павел: „Който не иска да работи, не бива да яде" (2 Сол. 3:10). Като имам предвид това, родителите възпитават своите деца в любов към труда, съзават у тях трудовия наваз, за да ги подготвят за активни строители на новия живот.

Християнското семейство възпитава децата в дух на чист патриотизъм. Българската православна църква и лицето на своите най-възпитани представители всякога е давала пример на безкористно и жертвено служение на народа и на Родина. Варшавските българи, верни чедра на Родната Църква, не по силата на някаква задължение, а по внушение на своята християнска съвест, насажда в душите на своите деца любов към миналото на своята ни и ги изкръпят със свещените традиции и обичаи на техните деди. Големите национални, църковни и семейни традиции се чувствуват в християнските семейства с подобрена тържественост. В народните обичаи, свързани с тези празници, са разкрити съкровените дълбини на българския творчески дух.

Патриотичното възпитание в християнското семейство не може да пренебрегне а основните доктрини на Християнството, учи, че всяка нация има определена мисия в света и докогато не изпълнява в духа на евангелската правда, заслужава унижение и сътрудничество. Затова истински християнин е и истински интернационалист в най-добрата смисъл на думата. Нашата Църква възпитава и възраства любов към всички народи, които със законни средства и в мир изграждат своето щастие. Но тя не може да остане равнодушна зрител и да не издигне глас на протест срещу беззаконията и насилствата, към които прибягват някои народи в международните отношения.

Така, като възхождат от възвишеното учение на Божествено откровение за брака и семейството, съпружните в християнското семейство непрестанно укрепват духовното единство помежду си чрез силата на взаимната любов, чрез искрено сътрудничество и чрез взаимна помощ. Съзнателно на отговорност пред обществото те ревниво пазят ценното духовно наследство, завещано им от техните деди. Те възпитават своите деца като насажда у тях високи добродетели. Възпитават ги в трудолюбие, послушание, чист патриотизъм и жертвена любов към Народа, Църквата и Родина. А децата усвояват знания и мъдрост и придобиват онит, за да станат възторжени строители на своето щастливо бъдеще.

Доцент Г. ЦАРЕВ

Свети Климент Охридски

(Живот. Произведения. Проблеми.)

Гражданино за животоосиновеността на св. Климент Охридски чезни от двете му гръцки жития: Пространото от охридския архиепископ Теофилакт Български (XI—XII в.) и Краткото от охридския архиепископ Димитрий Хоматин (начало на XIII в.). Сведенията имаме също от посветените на св. Климент служби на гръцки и старобългарски език, от други старобългарски произведения и от найразлични литературни произведения от самия св. Климент Охридски.

Според зараза на Краткото житие „този велик наш отец и светилник на България бил по произход от евреиските мтици, които народът обикновено знае и като българи". В Похвалното слово за св. Кирил пък сам св. Климент подчертава своята принадлежност към българския лиз, както тогава се е казал, славянския народ, величайшия първопослостна като „преблагия отец и учител на а наши народ". От Пространото житие узнаваме, че той „от младежкия и юношески години придружавал Методий и виждал е онези си всички дела на своя учител". Въз основа на посочените изворни сведения става ясно, че св. Климент по народност е българин, ученик на св. Методий и от юношески години до края на живота на св. Методий е бил с него, та знаел от виждане всичко, каквото той е видял. Затова се предполага с много голяма вероятност, че е бил със своя учител и в славянското княжество, което управлявал св. Методий, и в манастира Полухрон, и по време на хазарската мисия, и във Великоморавия, като е придружавал светите братя по време на тяхното пътуване в Рим.

Пространото житие изрично говори за „презрител Климент". Ние имаме точни сведения от изворите за времето кога

св. Климент е ръкоположен за свещеник, по къде е верното то да е бил вече свещеник по време на замонаването за Великоморавия (863 г.). Това никак не противоречи на мнението, че когато папа Адриан наредил на двама свои епископи да посетят в свещенския си након от придружаваните св. Кирил и Методий през 867 (868) г. в Рим, да приемат между тях свещеника и Климент: той чисто и просто е приел тогава монашество и си е сменил името. Известно е, че собственото име Климент дала от датската дума „клемет" и значи милостив. Това мнение е толкова повече вероятно, понеже двамата братя носили със себе си токова, сматани за моща на св. Климент, третия римски папа. Да прибавим към това, че папа Климент бил на много голяма почет в Рим: там имало храм в негова чест, издало и днес се намира гробът на св. Кирил.

След смъртта и погребението на св. Кирил в Рим ръкоположените свещеници се завръщат заедно с Методий (от тая година (869) започва полнотата на св. Методий. През цялото време близо до него е верният му ученик св. Климент и му е помощник в труделата и благородна мисия на славянския архиепископ, просветител, учител и книжовник. Когато св. Методий е в затвора, тогава мислата на славянски просветители легнала на по-булните от неговите ученици: св. Климент, Ангелари, Науа, Саво и Лауренти. В борбата с тринаесетият византийски учение всички, но най-често се споменава участие на Климент и Горазд, „когато Методий още живяше е ръкоположил за свой заместник", понеже бил от местните ученици и знаел добре славянски и гръцки език,

През 885 г. умира с. Методиј и славянската мисия в западните славянски страни няма издвоена основа за дейност. Архиепископ Теофилакт епископ патетично изтежнява и мъчениците, на които били подложени учениците на двамата солунски братя. Като резултат на тия тонация се явява и изгнаничеството им от славянските земи на Запад. Те се присъдени според житиенесия по две причини: по Божие предопределение да разпространят православното учение на повече страни, а от друга страна малките групи по-лесно можели да остават незабелязани от своите преследвачи.

Климент, Наум и Ангеларий образуват една от тия малки групи. След дълги перипетии те пристигнали в Белград, които тогава викала в пределите на българската държава. Там ги порешава управителът, който бил „таркан“, т. е. висш военен управник. Византийският писател Теофилакт предава това на историческо име като собствено и нарека управителя Б о р и с а к а я. Управителят разбрал, че това са „велики и близки на Бога мъже“ и решил да ги изпрати на княз Борис, защото „знаел, че Борис жадува за таква мъже“. Самите трима светители бърз „закопчили за България, за България си мислели и се издвигали, че България е готова да им даде спокójствие“.

Тогава българският дворян е бил вероятно все още в Писка. Там пристигнали св. Климент доднес със своите последователи. Борис ги приел с голяма същественост, нарежда да им дава подолжителни дръж за духовни лица, „удостои ги с всякава почит и заповядал да им дадат жилища, които били определени за първите от приятелите му“.

Князът често посещавал св. Климент, беседвал с него и чрез уста на св. Климент и другите двама желяла „да чете Писанието“. Борисуваец Болгарин Есхач (в по-старите издания биеше известен с името Есхач) измолва от княза да позволи на Климент и на Наум да се заселят за известно време в неговия дом. Там те били удостоювани с голяма почит, но срещу материалните блага шедро дарявали духовни ценности.

Малко време св. Климент е останал при двора на Борис. Политически съображения налагали той да отиде в изгодна област предели на държавата. Така той бил изпратен за учител в Кутиничевна, една и до днес неустановена още област, която е била обаче близо до Охрид. В онава време званието „учител“ било с много по-широко съдържание от съдържанието му днес. Учителът бил лице, което имало задължение не само да учи на четко и писмо. Той е тълкувател на Священото Писание, проповедник и имал задължението да ръководи църковните училища и просвета. Затова и титлата „учител“ е включена като трета по ред между четвъртата петорка на дължко-свите.

Княз Борис нареждал на своите управници да посрещнат св. Климент с подхождаща за сана му чест. На първо място Борис отделил една област от цялата югоизточна част на държавата, именовал Дюмета (в по-късните преписи Добета) за граждански управник. „Климент се изпращал за учител в Кутиничевна и се издано нареждане по всички жители на тая област да приемат светлата с почит, да му предоставят преизобилно и щедро всичко, да го удостоюват с дарове и чрез знамените неща да разтласкат между всички смирението на азбуката, което е вложено в душата“. Сам князът предал „както дар на пребляже княз Климент три къщи в Девол, отначивачи се по своя родност и принадлежани на комитски род. Освен това князът му подарил и моста за почивка около Охрид и Главиница“.

Ограден с толкова голяма почит и внимание, св. Климент поставил тия почести като начало на своя подвиг за учението и на усърдието си в проповедта“. Непрестанно и усърдно обикалял поверените му области, покърстените вече провинция с разбиване на Священото Писание, а съществително приобщавал към християнството, като убеждавал и едните и другите че „както благоустоител живот без здраво учение и в същност мъртъв и изгрянал, така и учението без (благо)честива живот не води към вечен живот“.

Цяла следва година св. Климент е усърден и голяма преданост към делото на Църквата и държавата извършва своата учителска длъжност. Когато през 893 г. става политически смут в княжеския двор и в резултат на него княз Владимир е свален от престола и на негово място е издигнат Симеон, тогава и Климент е въздигнат в архиепископски сан за епархията на Дреъмбита и Велика и става „първ епископ на български език“. Известно е, че тръгната дума „гlossa“ освен значението „език“ има и значението „народ“. Според общоприетото тълкуване тук става въпрос не за народ, а за език, защото още след по-приването на Борис цариградският патриарх е изпратил епископски и свещеници, но те са служили и проповядвали на гръцкия език. Св. Климент е първият епископ в България, родом българин, който проповяда, служи и говори на български език“. Втори биве съименен е епископ Константин Преславски, а за третия още не знаем.

Житиенесът Теофилакт на два пъти патетично задава риторични въпроси в своето Проостранно житие, с които подчертава личността на св. Климент. При изпращането му в Кутиничевна и след указанията му големи почести той пита, дали св. Климент не се възгорди от почестите и не се ли помислил за нещо повече от това, което е бил? ... Не започна ли да живее

по-разкошно? И веднага отговаряет: „Съвесен не“. След рипокопалително му за списък св. Климент „прибавил много нови трудове към гърците“. Теофилакт цитира Соломоновите думи: „Който прибавя знание, прибавя грехоз“ (Екз. 1:18) и припомня, че след като княз Симеон удостоил Климент с епископско звание, указал му чест, но и уголемил грехите му.

Повече от 20 години св. Климент прекарал в изгодна област земи на пространията тогава българска държава. Като учител и епископ той проповядал резултатно различни дейности. Първата му грижа била да съблече грамотни хора, които да знаят да четат и да пишат на старобългарски език. Неговите ученици били много добри от всички по живот и по знание“. От тия ученици светелът рипокопалително съществени, определял четци и учители, построил манастир и подпокини, посочували и всякакви други отграмотни служители за църквата и държавата.

Известно е, че княз Борис е построил седем сборници църкви и манастир в Преслава, посветен на името на св. Пантелеимон. Св. Климент „пожелал и той сам да построи в Охрид соборен манастир. Към него прибавил и друга църква, която по-късно направил архиепископска катедрала. Така в Охрид имало три църкви — една сборна и две на св. Климент, които били по големина много по-малки от сборната, но по-красиви от нея.“

Грижата на св. Климент за духовното просвещение на народа била голяма. Той се старал „да измени мислите на хората към кротост и човечност“. Наред с това той се старал да подобрява материалните условия на живот за народа. „Помеж в цялата българска страна растели дини дървета и липсадали облагоустроени плодове, той и подготвил това благо, като пренесъл от страната на гърците всякакви вид облагоустроени дървета и чрез присаждане направил плодни дините дървета“.

Архиепископ Дмитрий Хоматанн им съобщава за Климентова дела, защото ник не намираме в други извори за неговия живот. Нарича го „водач на целия мизийски (=български) народ в благодатното, той лице: „Може да се види запазени народ досега каменни стълбове в Кефалиниа, на които е издълбани надписи, които съобщава за преминаването и приобщаването на народа към Христа“. Това известие дълго време се е смятало като житийна украса за дейността на св. Климент, но към края на Първата световна война при вадене на материални стари предмети в Фроловски възникнали открития ставя стълб с надпис: който в началото и повреден, но се разкрит: „(Про)рочи се князът на България Борис, преименуван Михаил, ведно с надението му от Бога наред в годината 6374“. По-старинното на стълбове е било в традиция за българските държавни мъже. И сега у нас са известни Омуртаговата колона, колоната на цар Иван Асен II и др.

В Краткото житие намираме и друго твърде важно известие за дейността на св. Климент: „Изобретил и други форми на булунте за по-голяма яснота от ония, които изамерил зидарият Кирил“. Известно е, че старобългарските преписи, ръкописи и надписи са запазени в две азбуки: глаголична и кирилска. Вече дълго не отича установени отдавна факт, че св. Кирил е автор на т а в о л и н а т а у т а. От други автори знаемя, че славянската азбука се „доустоявала“. От това състояние става ясно, че старобългарската азбука се е доустояриствувала и след смъртта на своя създател. Някои смятат, че св. Климент като автор на по-ясна, по-лека и по-лесна азбука за изучаване и за писане сама и нарека не само на своя велик учител св. Кирил. Дали това е така, ник не можем да твърдим със сигурност, понеже нямаме никакви писмени сведения от онава време. Знаем обаче от ръкописе, че в глаголичната се е върчила по едно време кирилска. По-скоро трябва да приемем че известие „изобретил“ се появява тогава, когато глаголичната е била вече извазла от употреба, а спомени за св. Кирил като автор на азбуката е бил твърде ясен, както е запазен и до наши дни. Опитът на някои наши учени от началото на този век да въведат нови термини: „кирилска“ за глаголичната и „кментинска“ за кирилската, не се посрещна добре и затова не се въпреки тяхното предложение.

Като човек св. Климент бил благ и милостив. Неговият свят бил отворен за всеки странник. Сираци и вдовици намирали в негово лице покърстен и закрилик. Скривен и трудолюбив, с чувство за голяма отговорност пред Църква и държава, той бил готов дори да се откаже от епископската си катедрала, когато вече почувствувал тежестта на годините. Архиепископ Теофилакт е описал твърде патетично срещата на св. Климент и цар Симеон, при които светилецът си вдолгал оставил. Житиенеситеят е възклик в устата и на двамата възди и впителни реч: без съмнение дело на неговото перо.

Когато св. Климент се завърнал от своето последно посещение в Преслава, без да бъде приета неговата остана, той продължил да изпълнява своите задължения на архиепископ и митрополит. Но наскоро се разболел. Прибрал се в манастира

си и направил своето завещание, „както разделяла цялото си имущество на две части, той оставил едната половина на епископата, а другата част на манастира“.

„Така живял той и така украсил дадения му от Бога престо“, пише Теофилакт. След като починал „божественото му тло“, равностойно по чест на душата му“ било погребано на 27 юли 916 г. „в манастира, в гроб, който той сам със собствените си ръце си бил приготвил от десната страна на предната част на притвора“. Той е погребан и до днес, наднивава разкъсани перипети и тежки изпитания, отворил пред него около 30 години при направени разкопки в Охрид.

Трябва да се отдели място за писателската дейност на св. Климент поради това, че той е виден със светите Кирил и Методий в основоположник на старобългарската литература, а от тук и на славянските литератури изобщо. За насисе ние има много сведения за неговата литературна дейност, каквато липсват за другите наши писатели. Докато архиепископ Хоматан дал само общи сведения: „Той ни е оставил тези паметници и свещени книги в Охрид, собствени трудове на неговата възвишена мисъл и ръка, които се почитат и уважават от целия народ като написаните от Бога Моисеови скрижалки“, то архиепископ Теофилакт е повече позорен и изчерпателен. Цитирам буквално в превод от гръцки: „Той (св. Климент) съставял прости и ясни слова за всички празници, които не съдържат нищо дълбоко и много мъдро, но които са поинти и за най-простия българин. С тях хранял душите на по-простите българи, похвалявал с мъдро тълк, които не можела да приемат ро-вотвара храна, и ставал нов Павел за новите коринтияни – българите. Чрез ти слова може да се научат тайнствата и пранствената, която се възвръща за Христа и чрез Христа. В чест на превъзглата Богородица, чието ижект, както знаете, често се празнува през годината, Климент със своата си усърдно написал похвални и разкази на неините чудеса. Писал ижек за ижект ижект и пътуванията на пророците и апостолите и чрез похвалите на мъчениците не се въздигне до Този, Който ти е приел при Себе Си поради тяхната мъченическа смърт. Обичал ли и живота на преподобните отци и привърженици на си на почти безплатен и безжърен живот? Не намерил и него грядливо предаден на български език от мъдрия Климент. Известно е ижек, че всичко това се пазят от трудолюбиви хора. Той богато снабдил Църквата с писаломоложни песнопения, един от които си съставил за много от светите, а други пък, молитвени и благословения, които са поест на асенепрочищата Воняна Майна. Изобщо, Климент е продал на нас българите всичко, което се отнася до Църквата и в което се тропат душата“. И още: „Като прудесни смъртта си, той износил последен дар на българските църкви и прибавил към тридесет тона, което му писало, защото тогава завършил тази част, която се пее от Новага неделя (Томина неделя) до Петдесетница“.

От това се вижда, че св. Климент е писал слова и поучения, жития на свети и богоугодни люде, църковни песнопения. Тия негови произведения са били предназначени за широките народни маси и затова са писани на достъпен език, за да бъдат разбрани от необразованите. Една част пък от поученията са „поучения-образци“, приготвени за произнасяне на няколко пъти за престолен, пророци и пр. Препишете са били и обръщение пред всякесте години от смъртта на Климент до новоизрождение. Затова се срещат и в различни сборници. В науката обаче те влавоха като Климентови едвал след 1840 г., когато руският учен Вукол М. Уидолски (1816–1884 г.) пръв отири надписани Климентови произведения. Днес ние имаме 97 слова на св. Климент, които носят неговото име: света Климент или само Климент, епископ Климент или Климент, епископ словенски, Климент, епископ Велички, или Климент, папа римски. Ненадписаните слова и поучения са много повече. Те се определят като Климентови въз основа на сигурни белези: език, стил, композиция, лексика и пр. За редност трябва да споменем, че по случай 1050 година от смъртта на св. Климент издателството на Св. Синод пука едвал прекрасна книга: „Св. Климент Охридски, СЛОВА И ПОУЧЕНИЯ“, 356 стр., която съдържа всичките 16 надписани слова на св. Климент (37–111) и 60 ненадписани, в превод на съвременен език. Както прекрасни превод, така също и научният увод и издържан коментар е направен от д-р архим. Атанасий Бончев. Той сам е издирил и посочил всички места от Священото Писание, които се цитират в отделните слова и поучения. Дес по следното изведе и първият том „Собрание съчинения на Климент Охридски“, издадени на Българската академия на науките. Той съдържа старобългарски текст и научен коментар. Пригответе се за печат от проф. Б. Ст. Ангелов, проф. К. Куев и Христо Кодов. Съдържа 40 слова и поучения. Представяват от себе си голяма книга с много клишета.

Зависава си до нас и днес старобългарски жития на светите, солунски братя: Пространно житие на Кирил и Пространно житие на Методий. Те са известни в науката и като Панаевски легенди. И двете жития са без автор, както е било практика в онова време: важно е какво се пише, а не кой го е писал. След дълга спорове, упорити изследвания на езика и стила на житията, вече почти всички слависти, които се занимават с тях въпрос, са на мнение, че те двете жития е написал св. Климент Охридски. Затова и Българската академия на науките издаде

през тази година трети том от Собрание съчинения на Климент Охридски, който съдържа само тия две съчинения на назия прославен автор. Томът съдържа старобългарски текст, превод на съвременен български език, обяснителни бележки, научен увод и клишета, всичко 260 стр. Приготвени е за печат от проф. Б. Ангелов и Хр. Кодов.

Предстои да излезе още вторият том от Собрание Климентаво произведения, който ще съдържа ония слова и поучения, които се смятат за Климентови, но все още има известен съмнение, че са написани от него.

Литературното наследство на св. Климент е много по-голямо от известното ни днес. От дадения оие за темите на неговите слова и поучения все още няма открити някои от тях. Имаме и няколко сигурни известия за запазените негов църковни песнопения и Богослужбени книги, за които Теофилакт изрично споменава. Но и това, което притежаваме, се явява като голямо и ценно наследство, което по достойнство се пазят от всички както у нас, така и в чужбина.

Във връзка с живота, дейността и делото на св. Климент Охридски има твърде много проблеми. Един от тях са вече напълно своето разрешение, а други все още предстои да се решават. Третият пък ела ли ще могат да се решат само въз основа на съществуващите данни извори.

Окончателно е разрешен въпросът за авторството на Пространното житие на св. Климент, което дава най-много и най-подробни сведения за живота. Автор на това житие е охридски архиепископ Теофилакт, известен в науката и като Теофилакт Български. Той е наивиса живото към края на XI век, може би към 1090 г. За свой главен извор е имал старобългарско житие на светеца, за което се споменава в старобългарското житие на св. Наум. От това извор Климентово житие Теофилакт не само е черпил сведения, но отделил места и препишал буквално, като ги е превел на гръцки език. В тия места се говори от името на Климентови ученици.

Не е установена титлата с а м е с и с т и т а л а б о р и т а и в Първата Теофилакт предава точно, защото е вероинто гръцки и значи „управник“. Након от ижекте наследователи дори и смятат за титла на местен управник, често като „кмет“. В други писма паметник ние се срещаме ижект Бортияпан. Теофилакт не е разбираа прабългарската дума и е смятал за собствено име. Известно е иже „стария“ е прабългарска титла и означава „военен и граждански управител на област“. Главният тарпан поникова е ръководил цялата войска по време на похода. Бортияпан вероинто е вместо бортияпан и сигурно се означаваа граждански и военен „управител на важна област“.

Никак не е установен и старпътата на св. Климент. Къде се е намирала Дремица и Велика и до днес не се знае. Има няколко много и много мнения. Един и търсят из Равоинте, други към Белооморска Тракия, трети на запад от Охрид. Прави си обаче тия, които и търсят в близост до Охрид, защото от всичко казано за живота и дейността на св. Климент става ясно, че той е имал за дейност област с център град Охрид.

Не е установено също и местонахождението на Главиница, което селцине или местност дори авторът-грък превел от гръцкото Кефалиния. Същото трябва да кажем и за Кутинициня, където е бил изпратен за пръв път св. Климент като учител и след това заменен от св. Наум, когато вече бил ръководил за епископ. Спорове новата и ижект Котояки или Котиспан. Според мнението от гъркувателите това е област, отделена от по-голяма област по случай пристигането на св. Климент като учител в югозападните предели на тогавашна България. Предид няколко години се изказа мнение, че това е собствено име на управника; от Котояки била изета област и предделена на Домета. И тук ние имаме все още открит въпрос за изследване. Може да се счита за окончателно определено местото на древния град Девоз, който вече не съществува. Той се е намирал на реката със същото име.

Проблем е също да се установи началото на неговото естествено като светец въз основа на известните изворни материали. Във връзка с това стои и въпросът за първите за него църковни служби, писани единте на гръцки език, а другите на старобългарски. В това отношение няма известни постъпки, но е необходимо работата да се допозара докрай. Нашите литературисти остават дължници пред творчеството на св. Климент в смисъл, че трябва да направят онит да открият неговия литургичен и изобщо богослужбени съчинения. Като пина това, да изхам да подкрепят, че това е един от много трудните и услужливи въпроси. Най-голяма трудност в това отношение се е средна в безименните църковни песнопения. Малко са ония богослужбени песни от онова далечно време, които имат посочен автор.

Известна е датата на Климентовата смърт. Като се има пред вид, че съгласно определението на цар Давид човешкият живот е 70 години, а пряко сила стига и до осемдесет, то ние лесно ще можем да приемем, че той се е родил към четридесетте години на десетия век. Това е толкова повече вероятно, понеже знаем, че е починал вече на стари години. По-трудно е да се определи неговото родно място, да се установят някои подробности и за семейството му, за семейната среда и т. н. За дия неща няма сведения и затова нашите изследвания, които

преследват литературно живота на светеца, имат възможност да съпоставят волю измислени случаи, места, имена и т. н. Но това е поетична инвенция, а науката работи с факти.

Свети Климент е ярка звезда на небосводна на българската държава в дните на нейните първи години като християнска. Българският на тази звезда грее през вековете и прозира пъти на българската литература и култура.

Проф. Аз. МИЛЕВ

† Макаровски епископ НИКОЛАЙ

За пастирското служение

Уважаеми отци и господа професори, дончата, преподаватели, асистенти и аспирантите!

Драги студенти!

Въпросите към Вселоприят Божия молитва — да благодарим началото на новата учебна година. Изпросихме благодарата на Светия Дух, който укрепява нашите душевни и телесни сили и просветява нашия разум и за познание на Истината. Измолнихме и застъпничеството на нашия небесен покровител св. Климент Охридски в предстоящата учебна работа. По този случай ви приветствувам с „добре дошли“ и ви пожелавам крепко здраве и успешна работа.

Успехи в предстоящата ви работа обаче преди всичко ще зависи от благодарната Божия помощ. Казано е: „Ако Господ не съзиде къщата, напрасно ще се трудат занаятите“ (Пс. 126:1). „Без Мене, казва Господ Исус, не можете да вършите нищо“ (Иоан. 15:5). Това толкова повече важи за една такава важна дейност, каквато е нашата — учебно-изпитателна. На второ място успехът ви ще зависи от вашите лични усилия и от вашето отношение към науката, която се преподава тук, от интереса ви към нея и от високото съзнание за вашите задължения като студенти и, най-сетне — от желанието рабурини предизначението Духовната академия като кадрово училище на Българската православна църква и от вашата ревност и призвание към пастирското служение.

В обществения живот има различни служения, свързани от различни духовни и телесни нужди. Такива са, например, административното, военното, съдийското, учителското, лекарското и пр. За всяко служение са необходими служители, имащи съответната теоретична и практическа подготовка и призвание. Съществуват и съответните подготовки за това школи.

Едно от служенията е и пастирското, духовното служение. То произвежда всички други служения, защото е установено не от човека, а от Бога; защото е благодатно, свето и възвешено. Благодатно и саморазвито е, защото се ползува не по силата на никакви административни акти (заповед за назначаване и пр.), а чрез свято ръководяване (2 Тим. 1:6; Деян. 14:32). А възвешено е, защото е служение Богу и в същото време е служение на човека и защото има за обект доверливата душа и за цел — нейното осъщесение, нейното спасение.

За успешното провеждане на делото Божие за спасение на човешката душа Господ Исус призна и избра дванайсет от Своите ученици и ги нарече „апостоли“, т. е. пратеници (Лука. 6:13). Говорейки за различните служения в Църквата, св. ап. Павел казва: „Бог постави в Църквата първо апостоли“ (1 Кор. 12:82). При възвешеното Си на Елеонската планина Господ Исус казва на Своите апостоли: „Даде Ми се всяка власт на небето и на земята. И тъй, идете, научете всички народи, като ги кръстите в името на Отца и Сина и Светаго Духа и като ги упитате да говорят всичко, що съм ви заповядал. И ето, аз съм с вас през всички дни до свършек на света“ (Мат. 28:18—20). В това заветно поръчение на Исуса се съдържа същността, трите основни вида на пастирското служение:

1. проповедническото или учителското, тайноизпитателното или богослужебното и наставническото или душевнелитературното.

2. От светите Апостоли това благодатно служение произлиза и върху техните непосредствени примерици, а от тях — на техните приемници и така, без прекъсване, се е предавало и ще се предава до свършек на света.

Пастирското служение по преимуществу е служение по призивание, т. е. по изтръпено въдечено и порепозване, а не по принуда или по користи подбуди. То е по даян, защото е съпроводено от не малко трудности и тъкмо в подвига се състои неговата възвешеност. Затова св. ап. Павел, говорейки за пастирското служение и за качествата на пастирите — епископи, казва, че оня, който желае това служение, добро рещо желае (1 Тим. 3:1).

— Драги студенти,

Вие, които доброволно и непринудено сте пожелали да следвате в Духовната академия, гдето се подготвят кадри за служители на светата ни Църква, сте направили добър избор. Днес джурлата от предали, реалности и възвешени служители на Бога и светата Му Църква, нуждата от истински добри пастири е актуална. Винаги, но особено днес са в сила думите на Господа Исуса: „Жетвата голяма, а работниците малко“ (Мат. 9:37). Никого Господ Исус отпраща трикратно запитване към ап. Петър, който три пъти се бе отрече от Него: „Скамо Нонни, обичаш ли Ме?“ (Иоан. 21:16). И когато Симон Му отговори: „Да, Господи, Ти знаеш, че Те обичам“, Исус му казва: „Паси Моите овци!“ (Иоан. 21:16). И днес на шият Спасителя в Пастирският Исус отпраща към всекиго от вас същия въпрос: „Обичаш ли Ме?“. На това божествено запитване, което всъщност е едно призоваване, искаме да върваме и се надяваме, че ще се откликнете и всичката а любва, решимост и неслепявяност с думите: „Да, Господи, обичам Те от всичкото си сърце и с всичката си душа и с всичкия разум — с цялото си същество!“ (Мат. 22:37). И когато добие делят на което призоваване от страна на св. Та Църква да се посвети на най-възвешено и свето служение — да пасе Твоите овци, тогава с всякоко посвещаване на Твоя божествена воля ще кажа и аз светото: „Ето ме раба, Господи! Нема ми няма по джурата Ти!“ (Лука. 1:38).

Представям ви благодарно на Негово Свещенство Българския Патриарх Максим. От негово име, от името на Академическия съвет и от мое име ви поздравявам с началото на новата учебна година и ви пожелавам добри успехи. Приветствувам по-особено вас — първокурсниците, които за първи път прекрчавате прага на нашата Академия. Много неща тук ще бъдат нови за вас — нова физическа и духовна обстановка, нова наука, нова терминология, нов речник, нов отпашение. Вярваме обаче, че вие постепенно ще свържете с новото. Може би някои неща тук няма да ви харесат, тъй като не всичко тук е идеално, защото сами ние не сме съвършени, но всички се стремим към идеала. Знайте, обаче, че за да се постигне нещо по-добро, това ще зависи и от самите нас — от вашето усърдие и нашето съзнание дали джурна-вашият личен успех и успехи на учебното и възпитателно дело в Академията.

Прочее, Бог да благослови вашите първи стъпки в новото ви поприще, за да се поздравите в края на учебната година с добри постижения. На добър час!

* Дел. проповедница на 15 септември 1973 г. при откриването на учебната 1973—1974 година в Духовната академия.

ИЗ ЖИВОТА НА ЕПАРХИИТЕ

Архиерейско посещение в Канада

В изпълнение на задължението си като представители на БПЦ в ръководните органи на ХМК Негово Високопреосвященство Старозагорският митрополит Панкратий и проф. Т. Слъбев посетиха Канада, за да участвуват в петнадесетия църковно-конференция, която се провежда в Болтън, до гр. Торонто, а църковния център на Обединената Канадска църква от 24 до 28 септември т. г.

Негово Високопреосвященство Нюбюрският митрополит Пасиф бе поканен митрополит Панкратий да гостува в богородицата му Нюбюркска епархия. Високопреосвященният Панкратий пристигна в Торонто на 20 септември. Той бе поканен от свещеннооконом Симеон Димитров, епархийски свещеник при Македонско-Българската катедрала „Св. св. Кирил и Методиј“ в града и г. Тимча Гинчев, еден на епархийската църква. Митрополит Панкратий на 21 и 22 септември разгледа някои от забележителностите на Торонто и направи посещение на няколко семейства, които го поканиха на обяд или вечеря и водиха с него разговор по въпросите на църковния живот.

На 23 септември, неделя, в катедралния храм се отпразни тържествена архиерейска св. служба от тримата архиереи: митрополитите Панкратий и Пасиф и Главицкият епископ Симеон, икарий на епархията. Св. литургия протече благолепно с голяма молитвеност. Църковният хор под диригентството на известния български певец Нури Ивези на молитвено и тържествено и допринесе много за благолепие на св. служба. Храмотъ се изпълни с богомолци, при все че се изпълнява проливен дъжд.

В края на св. литургия митрополит Пасиф произнесе кратка, но дълбокосъдържателна проповед, като изнеси неколкократно евангелско четиво, а след това представи на многобройните богомолци свещите гости Негово Високопреосвященство митрополит Панкратий и проф. Т. Слъбев, като подчерта ролата им в културноцивилизационното движение.

Митрополит Панкратий произнесе прекрасно приветствено слово, пропито с молитвеност, църковност и розолюбие. То отекна дълбоко в душите и сърцата на богомолците, които бяха развълнувани и изпълнени с гордост, че чуват таквава възбудено и красиво слово на родния си език. Така те мислено се върнаха в Родината, от която митрополитът им пресладе притока и благословение от Св. Синод на БПЦ. Една малка щепка на дъщеря си, родена в Канада: „Слушай, чадо, каквита българска реч!“, а оните я се пълнят със слъзи. Митрополит Панкратий с мила и топла слова благодари на митрополит Пасиф за преголямата му любовност да го покани като гост и му даде възможност да влезе в контакт с такаващия родив брат и сестра. Той даде висока и възбудяваща оценка за църковно-патриотичното дело на нашите сънародници в Торонто.

Митрополит Пасиф съобщи решението на Негово Свещейство Българския Патриарх Мазийс и Св. Синод за изграждане свещеннооконом Симеон Димитров с патронеен кръст, като подчерта ревностната църковно-пасторска дейност на епархийски свещеник: „Цели шест години вече с него Симеон съм бил на една скамейка в Семинарията, а сетне и в Богословокия факултет — отбеляза дад Пасиф. — Винаги съм се интересувал от работата му като епархийски свещеник в Лоз и трябва с радост да подчертая, че винаги съм се радвал на отплатата му пасторска и патриотична дейност. Тей беше еден от изтъкнатите наши свещеници в България. С такава ревност и всепронетност той работи и тук, между нас, брате и сестра. Свещешният Патриарх Мазийс и Св. Синод на БПЦ

единодушно решиха по мое предложение да бъде удостоен с патронеен кръст и официална старофорен свещеннооконом за дългогодишната му църковна и розолюбива дейност.“

„Мили брате и сестри — продължи митрополит Пасиф, — възрохвата ни църковна власт ни даде още една радост: извършаване с църковния орден „Св. св. Кирил и Методиј“. И следващото посещение председател на нашата катедрална храм д-р Борислава Коцев за неговата многогодишна издателска църковно-обществена дейност. Всички више добре го познате и знаете неговите заслуги към църквата ни. Той и неговата чинла спонсорува участвуват в църковния хор повече от 30 години.“

Митрополит Панкратий изказа молитвеното благословение над отец Симеон Димитров, възбуждайки го в старофорен свещеннооконом. Той изрази радостта си, че му се е отдала възможност да извърши решението на Св. Синод за отплатване за отец иконом, честита му от сърце и молитвено му благопожела още много години да стои все така буден на църковния си пост и с още по-голям ентузиазъм да работи на Божи виноград.

Дълбоко развълнуван, понопронетливост, старофорен свещеннооконом благодари Богу, дето му отредила такъвото трогателно и мило дед; благодари на Негово Свещейство и Св. Синод, както и на епархийския му архиепископ митрополит Пасиф за отреденото му отличие, изказа радостта си, че решението на Св. Синод бе изпълнено, но Божи замисъл, от Високопреосвященния митрополит Панкратий. Накрая каза: „Ваше Високопреосвященство, моля Ви, предайте на Негово Свещейство и Св. Синод, че дадена ми награда приемам като призив към мене да по-усърдно работя. Умерте възрохвата ни църковна управа, че мога да обон и ревност се развоят и аз ще продължа скромната си пасторска дейност с още по-голяма преданост към Църква и Родина.“

Митрополит Панкратий връчи църковния орден на д-р Б. Коцев, благопожелави го и го приветствуваша с възбуден думи. Пожела му здравие и сили, та още много години все тъй трогателно да работи за преуспяването на църковната община в Торонто.

Мошито и тържествено многогласие отекна в храма, като завърши на това мило празнество. Митрополит Панкратий благославеше богомолците, а старофорният иконом Димитров раздаваша анафора. Радост и доволство грееше по лицата на присъстващите. Всичко бе тихо трогателно.

Църковната община в този ден пазеше своето родното тримесечно отчетно събиране. Гостице, заедно с епархийски свещеник, възлага и давала на събраните. Идва се тремара „Благословен еси, Христе...“ и митрополит Панкратий благослови присъстващите и им пожела: „поземна работа. По-късно той заедно с останалите гости се срещаша и правеше полезен разговор с църковните настоятели. Така гостите получиха непосредствена информация за църковния живот в Торонто. Високопреосвященният Панкратий бе посетен и от представител на други църковни настоятелства, с които много размени мисли по църковните дела. Той остана отвлечен спомен и бе високо и достойно оценен като личност и архиерей. Добри и трайни спомени оставиха и останалите ни гости.“

Николко дни по-късно те направиха посещение в САЩ на още някои от църковните ни общини.

Константин Н. ДИМИТРОВ

ИЗ ЖИВОТА НА ДУХОВНИТЕ УЧИЛИЩА

Трудови бригади на студентите от Духовната академия

От година на година бригадирското движение у нас все по-чувствително разраства и все по-успешно дава да се разбере, че представлявала от себе си многоценна сила, вълнаваща се в пряка помощ на родното стопанство, на разпазените с голям устреи, стрелителство в нашата Родина.

В края на и началу втората лятна бригадирска сесия, брошча завели в изглед средношколци и студенти, младежи и девойки, които, както и тип от първата сесия, работиха с училниците: ентузиазъм по просторите кооператива нап и градина, по сиваващите възбуждените строителни обекти, в из-

пешите и напрежение промишлените предприятия и горски стопанства.

Тъй станаха бригадирските лъто съе забележителни успехи, които зарадваха целия трудов български народ, поех нещричката си съдба в своя собствена ръце, стегна мишия да изгради светло и радостно своето настояще и още по-светло и още по-радостно бъдеще.

През същия месец август Министерският съвет на Народна република България при специално постановление за временно прибиране на пролетните култури, зеленчуците, плодове и гроздето. Поставета бе в името на общонародното благоволение високоговорителя задача: за 60 дни, през месеците септември и октомври, да се прибере реколтата от около 16 милиона декара пролетния, над един милион тона зеленчуци, над един милион тона грозде и над 500 хиляди тона плодове. С право задачата бе прехвърлена както всенародно — задача, на дефанте от системата на Министерството на земеделието и хранителната промишленост, задача на младите и хладни кооператори и селскостопански работници, стопански и партийни ръководители, механизатори и специалисти, задача на работниците от преработвателните предприятия, задача на служителите по изкупувателния апарат и транспортата, задача на всички други трудови звена, които могат едно или друго специфично задължение по изпълнение на изтъкнатото постановление.

Нашето държавно и партийно ръководство показва, както и през миналите години, внушително сила и ярка зашегребованост от напрежението, подготвено, без да пий-вацца дагува прибиране на реколтата. Видимо от светлата мисъл за общонародните интереси, то оказва всестранна подкрепа, с блестящ успех да завърши всенародно падещата кампания.

То издвигна и стимулира трудовите колективи тъй, че да бъде проведен изключителен труд в здравя организация и плетурено овладяване на всички изключителни сили.

В прика помощ на държавното и партийно ръководство се яви ръководството на Комсомола. Съе свойствена на младостта устрем то се откланя на всестранна прилика, като само излезе с решение и призив за следващия етап в работата на бригадирското движение на селскостопанските и студентите, на младежите и девойките в ИРБ.

По съвременното решение на Секретариата на ЦК на ДКМС ударише комсомолски дни се продължава и след края на м. август. Дните на месеците септември и октомври се обявяват да ударя специално за сръчно и качествено прибиране на реколтата от пролетните култури, за сръчно и качествено прибиране на зеленчуците, плодове и гроздето. На окръжните комитети на Комсомола, на съветите на комсомолските секретари, както и на общинските комитети на ДКМС се поставя патриотичната задача да излезат в непосредствена връзка с промишлените по места и тъй при възможност и взаимомощно да създадат необходимите благоприятни условия да се разгърнат силите на младостта за нов подем във въздушенно трудово съревнование по изпълнение на постановия дъг — повсеместно прибиране на реколтата.

Централният комитет на Комсомола обяви и награди за спешелите първенството младежи, производствени групи и войско бригади.

Даде се широка гласност на зрелостта както на държавното и партийно ръководство, така и на ръководството на ДКМС, че младите епопаци, лозари, зеленчуководители, механизатори, ципата селския младеж, всички средношколци и студенти, изляз непосредствено, активно участие в бригадирското движение, ще дадат всичките си младежки сили, целия възторжен пламък на младостта си, ципата жер на родолюбивост си за прибиране на големото, свиндното богатство, което е родила пашата „земя хубава“ — домати, пивко, зеле, ябълки, круши, сливи, грозде и т. и. У живия не остана и капка съмнение, че при тях всеобща организация на изгрешите родни сили ще се изпълят благоусещно напрежението плавово както на селското стопанство, така и на хранителната промишленост за текущата година.

Окръжните комитети на ДКМС по предварително установена плавове, водимогат от своите бригадирски плавове, подготвиха стройно есенните бригади. С ръководствата на отделните кооперативни стопанства, както и с тях на невдърнителността по хранителната промишленост, те установиха съответните трудови обекти. Определиха по тях обекти и школувания, сръчна, добре ориентирана, опитни командири.

Както през лятото, така и през есента волеето се превърна във фронт, на който с песия и възторжен се разгърна широко трудово настъпление. В равновъдиите средни училища, както и във висшите учебни заведения настъпа големо ожилнение. Заплавиха на тях роящи ентузиазирани младежи и девойки. Дълги бригадирски еписоди, извършени с усмивката лина, дълги плавове други плавове към овладяване на всички, производствени ниви, традиции, гори, лозя, както и разгърнати аграрно-промишлените комплекси. Както по кооперативни блокове и плавове, така и по аграрно-промишлените комплекси се строиха хиляди бригадирски — ученици, студенти, а също и работница от плавовите.

Разгърна се под ръководството на комсомолските комите-

ти съревнование между бригадите, което даде отлични резултати. По всички посоки се почувствава ударен комсомолски труд за сръчно и качествено прибиране на реколтата. Големо напрежение обхваща младежи и девойки в устрем да се наваляват и превъзпават плавовите както на трудово-кооперативните земеделски стопанства, така и на аграрно-промишлените комплекси, в консервативна фабрики и предприятия.

По ципата страна бе изградена стройна организация на работата, задължителна предпоставка за постигане предпазвателни успехи. Силно възпламениха както масовото участие в работата, така и умелното по командири и общинарски бригадир да отстраиват трудностите, пречките от различно естество и тъй устремно да се придвижват към поставената от Народното правителство, от целия трудов народ ципа. Направи силно впечатление високата производствено и ефективност на бригадирския труд. Осъществена бе много добра, бойно-устремна мобилизация на младежите и девойките. Преврата излязла яркото очертане на комсомолския дъг и прибиране на реколтата, отлична подход и организаторската работа, инициативността при провеждането на съревнование то между звена и групи, динамичната система за контрол и отговорност на конкретни задачи, изключително контакт с ръководствата на стопанствата и на предприятията, които на гражданската заделие върво място в съревнованията тези.

Подчертано бе умелото бораване с материалните и моралните стимули, които правеха успеха все по-впечатлителен.

Още от първите години на съуществоването на бригадирското движение нашите духовни училища, Семинариата и Академиите, наред с всички други среди и всички училища на Родината ни, живо вделени в него, даваха редовно свой принос в родното строителство, както и в прибирането на реколтата. Заслужено поучаваха похвални от съответните отговорни фактори по места. И през тази есен те се явиха масово на отдален обекти и позовах на дело любовта и предаността си към народа, към всенародната акция по прибиране на реколтата.

По решение на Академическия съвет на Духовната академия „Св. Климент Охридски“ в София, с височайшо благоволение на Негово Светейшество Българския Патриарх Максим и на Св. Синод, студентите-благочинници излязоха на родните поля, разпределени в няколко бригади: Първа бригада: студентите от I курс, начело с проф. Александър Милев, доцент Тотю Коев и асистент Славо Вълчанов, водени непосредствено от Ректора на Академията Пресосещен епископ Д-р Николаев; втора бригада: студентите от II, III и IV курс, водени от професорите проф. Радо Пондоторов и проф. Благо Филанов, доцент Георги Царев и Тотю Коев, старши преподавател д-р Николай Ганев, асистентите-преподаватели Николай Маджуров, Христо Стоянов и Антони Хубачев, проф. Симеон Димитров и възпитател свещ. Лавенто Балачев, — в трудово-кооперативното земеделско стопанство на св. Железница, Софийско. Трета бригада: студентите от II, III и IV курс, водени от проф. д-р Тодор Пондоторов и от началника на канцеларията при Академията Б. Милев.

Студентите от първата и третата бригада бравя грозде, а тя от втора бригада — дъг.

Всички студенти, зявело съе своите професори, преподаватели, наставници, начело с любимия си Ректор Негово Пресосещено епископ Николай, проявляват от силно патриотично чувство, от безредна любов към Родината и народа, от религиозна убеденост, че всеки труд, който носи благо на хората, е благословен от Бога, се изпушка като въздушениа малка армия в огромното лозе на светия Преображенския обител и в благовесте на св. Железница и тъй позовах, че и те като бригадирите от другите училища, са способни да дадат свой дъг за обитно благо на съплато за всички пави Отечество.

И в техния строй се разгърна съревнование, по се между групи, а между отделните участници в общата работа, зявото всяког представяващо от себе си едно организирано, запълнено от жажда за работа цяло. Те се старяха да съчетат количеството с качеството и тъй постигнаха обилна и качествен резултати, които се окъляха за тях многообеща нормална награда.

Ситата паша Родна църква благославя любобезбитно излязла напред бригадирско движение, благославя спешливо и всички млади бригадир, изключително въвните духовни училища, тъй да се осветят в богоугоден труд, който дава прирвата на народа, че в служебното си положение по-лъсно като духовни пастори да бъдат нахвърнени челици и в той труд, да водят с примера и словото си аврешително към новия, още поголеми трудови завоевания.

Както бригадирски инициативите на Църквата, учащите и учащите се в Академиите и Семинариата, показана похвално усърдие, примерно трудолюбие — верен знак на безредна обити и към Родната, и към Църквата. С тях редове нева те бъдат поддържани и века зяват, че и Родината и Църквата са правителствата за сина, което те направиха и ще правят и в бъдеще за обитно народно настояе!

Проф. д-р Тодор П. ТОДОРОВ

Покровителят на Охрид

Петдесетгодишната колони на 297-а гренадирска дивизия, изтегляща се стратегически от южната или северозападната част на полуострова, спира за почивка в Охрид.

Беше около два часа след обид на 13 октомври 1944 г. . .

— Помилте са заробили двацет и пет момчета българчета!

— Ше ги карат в Германия да им бъдат слуги! . . .

— Горните им майки, клегите им жени! . . .

— Ами те са още деца, млади, зелени, живот не живяли! . . .

— Шабите водят на колеж двацет и пет български войници! . . .

— Братя наши! Дена наши! . . .

Без глас, без ропот, без движение. . . Мълвата се носеше като черен вятър, като мраз. Пълзеше полумрака на оградите и азиатците се третат, с омраза в решителност. В многоствепените светеца кандила, понесе се мирис на изгорял зехтин, лопиха се сянката на свещи и в параклисите и в прастарите базилики прекършиха гръб белокози, пребралени богомолци. . . Учителю и защитнице на града, шемеша сините устни за бабинците, предобити поворително и наместане, не видяй благословената си ръка от твоя град, не им остави свидетелци на челоукоубийства, ахали ни силата си и върата си да намемни правия път и спасис неповинните жертви и душите си. . .

И чикар преподобният да ги гледаше с изгряните си очи на изпалани пред хиляда години от орсково дърво образ — да побърбено чело и аспиронвалач поглед от потъмнените очи — те говореха с него като с жив човек, както баха бевдвали с наметта му от вехове, Тука, чрай брета на езерото, той заместваше всички небесни сили и държеше в ръцете си всички земни съзби. Светъл ден или нощта да врълзеште града, глад, или пзобилие — всичко идваше от него, от настарица и наместинца и си отнаше по негова воля. Затова го наричаха Златина и говореха за него сякаш ей сега щеше да изрече от школата под бялото и да произнесе пред множеството на славнобългарски една проповед.

Случайните минутичак покрай чинара земистиха, за десетина минути се събра цяла навалина.

Разжалваните чинове от бившата 15-та битолска дивизия се надвигаша над закъните навали. Занаска си хвърл и сирени, лутаха за повили по ралното. А момчетата и аждете ставаша все повече и повече. Някои бяха по-дедни, приближаваха до платформите и като се пратеха, се оглеждаха добитъка, казваха тихо и натрпено:

— Сназайте и халтавайте кой къдемо намери, в кафенето на Муртогаре, в кафенето на Сади. В „Чинар“, в гостинищата, нагоре по улицата. . . Вратите са отворени, мушкетите си в дворетите, там ви чакат хора с шивили дрехи. . .

Спонтанно или нарочно, с договаряне или без — пленените войници изчезаха от ешалона за пет минути и потънаха зад вратите на околните дюкани и къщи. . .

Изсезването на пленените се разкри при смяната на часовите.

Претърсването продължи до мръявало.

— Извършена е неуважна длрост! За наша чест ние не може да оставим нещата така, безкавално или без последствие, иначе от утре можем да очакваме всичко. . .

Отглас се чу шум, но бързо затиха.

— Шом познатите хората тука, ще ни посочите двацет и пет души. . . — почти извика обрелейтенантът. . .

С колата или не, помощникът беше събрал в превземата на обшивата двацетина членове на общинския съвет. Те стояха прави, почти не говореха, знаеиши за какво ги викат и не вникваха нужда да се утешават с догадки и предположения. Всички бяха местни хора, само околнинския агроном беше от старите предела. . .

Другите се познаваха от раждение. Бяха занаятчии — свещар, бакърджия, знаше дори един майстор на шиварията и ажури, украсени с бели аюси охридски седеф, който съпелваха от дълкватни гърбове на така наречената чиста рибка. Бяха агроном със съвременни дюкани. Имаше един аптекар и двама учители, които поради събитията не бяха отворили училището под кръстота. Имаше и един свещеник. . .

Двадесетина мъже, повечето над четридесет и пет години, излязха и не търсеха очите ниго на Ваугмартен, нито на Фогел. . .

Обрелейтенантът ги изброи на ум с леко кинване на главата и каза високо и бавно:

— Сега — ето шо: . . .

Покажете се добри граждани. . . Събитията изискват от нас да бъдем на поста си до края. . .

Товава помощникът също изброи мъчалливо хората с по едно кинване на главата и каза:

— Ние не знаем колко са били пленниците, но шоь като ви трябва толкова хора — вземте нас, ние сме двацет и трима души! . . .

— Това е официалната власт на града, господин обер. . . — държеше на своето Ваугмартен. — Ние не можем да я вземем в плен. . .

— Какво ще правим сега, господа членове на общинския съвет? — повтори едничко въпроса на коменданта оберът. . .

Пред вратата на превземата застана часовая с атомат. Заповиаше една тревожна, драматична нощ: вляза с табии, превратности и пленена.

В комендантския Ваугмартен и Фогел се спораукумеха за следното — няколко тробни — състоящи се от барабаничи, въоръжен войник и преводач да обиколит по възможност целия град и да предадат запозедата на коменданта. . . Ако до 21 часа вземалите и укритите на къщите български военнопленници не се предадат, или не бъдат предадени от гражданите, квартал Варои, за който се знае, че има укрита бегълци и съветните квартали ще бъдат бомбардирани и хвърлени във въздуха. . .

И за да няма възможво съмнение, че това е само закана, командан атори ранг Вехард Ваугмартен не без интереса на обрелейтенант Фогел, нареди на противовоздушната батарея да се пренесе и развърне на площада пред пристанището. . .

Обрелейтенантът запозедата на минохвърчащите яводи в командувачата от него изтегляща се колони също да се развърне така, шоь целият град да види, че само една кратка запозедата, огнът и шо се джисе върху старите къщи и вехлите улици на града. . .

Барабаниците удари се вземаха и затихаха, сякаш идваха излезт от дълбоко, из под водата, или на под водите на езерото. Кожелите им гласове се сливаха с трескавите заплашени вниове на вестелците:

— По заповед на господни коменданта. . .

— . . . Ако до двацет и едни часа местно време. . .

— . . . не се предават, или не бъдат предадени. . .

— . . . градои ще бъде бомбардирани и хвърлени във въздуха! . . .

Градои ще бъде бомбардирани и хвърлени във въздуха!

Как може да бъде бомбардирани този град нанстина, просуществовал стъз вехове, понал мола и отровата на изгнаници и парчета, станал в най-тълките зебри на ранното средновековие светилник и духовно огнище на една народност — новосъздадена и новопокръствена, оръсана да въведе на полуострова и на света една нова писменост и една нова култура, които ще живеят и ще крепнат с хилядолетия. Една град, бивал столица, чувал стълпите на цар и патриарх, ехтал от вниове на воинството. Да живеел! развърсан от громката и многогласна песен на намоните, съхранява в полумрака на ниските църкви образи на свещи, които толкова много приемат на живите хора от ови XI и XII век, догато са били създадени. Тези светли носел ради на орани и текстурати, имат очи на минохвърчачи и преводач на Същестото Писание, плената им живент върху хората и днес, а и на транспенте им са наредени деленува и цвета, отглеждани в околните села. . .

През стои гърби години на изгнато хилядолетие градът разпелва върхелите и наденната Цветица стоиана на Салуна, разрушена крепост след нашествието на Василий II, център на вълстаниа Петрали, резиденция на норманските военачалници Боумунд, настана се с гордост в „Охридския замък“. . . Изнакво въздължение и поклон у свои и чужди, изгриснал признанието на византийския хронист Скилица:

— Градът Охрид, който е разположен върху два високи хълма до голмото езеро, от което реката Дрин получава началото си. . . е главният град на цела България. Там се налага джорите на българските царе и там се намираха, скрити в съвременната техните богатства. . .

Всичко това живее свои живот на реликва и до днес. Жива е „Богородица Челнина“, жива е „Света София“, жив е замъкът, жива са малките и големи църкви, темелите на Климентовия университет, фреските и резбите. . .

И този град трябваше след една къса и страшна команда да изрече разоран от динамит и курчет и да се срути в гневно кинналите води на езерото!

Кавка беше цената на неговата гибел?

Животът на двацет и пет натрпнати от плен български войници! . . .

Или честта на хората, които живеша тука, съхранявана от вехове?

Но запозедата беше дадена. . .

Барабаните биеха и загласяваха над сонаните и страничните, гласовете на ангелите се блъскаха от стена в стена, от прозорци в прозорци, в из дворнищата, под протките, през съседните къщи и на скърбящите дървени стълби се носеха странните и отчаяни думи:

— Градо! не се пали, но българските войници нема да се предават!

— Охрид ќе гинет, но охридани нема да станат изайвинци!

— Нека по-драгоценно от верността човешка!

— Слушайте, доде — или чест за всички, или смърт за всички!

— На палесте На колезе!

— Хората си говореха един на друг, че да гледаат в очите и се рабурка по-добре от предте... Стари лаживци живото си жеха, обличаха булчешка с кърваво петно ризи, запасаваха фустан и престилки, а които се тъкмиха да се представат на преподобни. Новести обличаха най-новото... вдвизаваха най-приличните дрешки на децата... и излязаша навн, под студеното есенно небе. Децата тихо проплакваха и пятаха утисано:

— Бабо, майко, накъде?

— Женице им шептеше да мълчат.

— Това шептеше правдатаме на онии великодениси обидлици на черките и носците на разветите петки, когато пак тъй — в нови дрешки и със свещи в ръце — се обикаляха хилядогодишните храмове и слушаха оветлата на възбудените свещеници, а в дупните им се носеха вжвнзени невини и слова на сладкогласни тропари в чест на светицата палм на града.

Мажете се изтегааха на високо, към другите безопасни квартали или се спускаха в ниското, отаь чаршията, а чаканка градски часовник да избори фатаните девет улаара...

Нимаше още девет часа вечерта, а патристите хайки се вярнаха и комедантите им се разгрозиха.

Кой е, какво нима там? — извика високо капитан Баумгартер и в кабинета му влезе адютантът.

Адютантът докладава — женице и деца на стария град са се евакуирали само за един час... а мажете се прикрили на безопасни места в различни части на града. Бомбардирката може да започва, обясните не са довели до нищо...

— И все пак престъпленето трябва да има своето наказание! — не отстъпваше оберт.

— И затова трябва да се помисли...

И те замълчаха, синак започваха за мислет, как да налага града.

Вопита ли са хората в този град? — вопита високо Август Фогел и по вида на лицето му личеше, че е обладан от някаква нова идея.

— Повече са бедни — рибари, занаятчи. Има и търговци, рабурба се, от тука е минавала през цилата война контрабандата от Италия за Истанбул. И не само сега, през войната... Това е латинският път Виа Игнана... Златен път, сребърен път...

— Този златен и сребърен път не може да не е оставил тук своето утайка, господи комедант...

Високото е станало с псалменото утайка на града и това не може да мине без последствие... Аз за това намислил още носце за тия хитрени ое шол... Ше си тръгна от тук елаа когато вида с очите си, че ста на Раика и наивата откувена на достобна цена!... Нека се разгърнуват както трябва тежак... потомствени столцици... все е останало нешто от царската и патриаршеската хазна... Риндската чест може да бъде запалена по два начина, господи комедант — с криа или със злато... Вие избрхте златото! Нека бъде така!

— Август Фогел беше вземил савицкиа, която не можеше да се откъдне...

Той каза на построените като за утринна проверка членове на общинския съвет:

— До дванадесет часа да се съберат дванадесет килограма чисто злато за откуп... По половина килограм на откранат палеини... Иначе — ше заговорат ордаята и минохърчанките!

— Тогана заудреха барабаните...

В общината дойде адютантът, събра набрало една експертна комисия, състоеща се от самия него, Георге Златар и Тодор Крайничанец, които трябваха да потвърдят истинността на донесеното злато, да го теглят на везната и да го приема по списък...

Барабаните биеха за втори път в тези дванадесет и четри часа. Биеха високо и в шумливо. Места човешка, излязаша барабаните, имаша топла цина... Честта човешка е най-скъпото и най-евтиното нещо на света... Барабаните биеха по улитите и мегданите и говореха, че нима край мъжките човеци.

Три години се тресе светът в лива, поайри и криа. Тригодишния жиня Охрид в крътка нега в сладки предчувствия... Войната беше далече...

Но не тогаваша далече, за да ги отминне.

Войната дойде, за дванадесет и четри часа ти пожеха да вземе от града тогаваша, колкото беше везела от другите за години...

Не биваше бедата да занеме в Охрид. Тя живогуаше тука от везеле...

Едно частие е имал градът, една светлина и едно упование. Преди повече от хиляда години! Едни пренесетя мъж бе вдигнал над хребрите и водите на езерото деснатата си с иквасе да осени не само хората, но и отечеството. Тъй казваше легендата: „Климент не само човеците в Охридската страна просвети, но и самите плодородни дървета опитомя като от Азия пренесе в града ошвица, та рибата дивете до тогава местни“... Тъй пишеше и в пространното житие на Теофилакт: „И понеже по цилата българска страна растели дини дървета и липсваша облагоурдени плодове, той подари и тогава блато и чрез прислажице направаша плодни дините дървета, за да възпита, мисли, и по този начин човеците души да приемат сокотите на добротата...“

Имаше ли злато в града? Колко злато имаше?

Честта на града имаше цена!

Обуреабелантът Август Фогел искаше дванадесет килограма злато. Без да определя точно в какво — в лива, в миновае, в валодана... В гривни и обещи, в накити, и пафти, в нанизи и пръстени...

Дванадесет килограма!

Тъй биеха барабаните над вжвнзениа град... Честте като вжвнзениа беше златото, шо носеше жените към общината. Чисто като сферично, като отронена звезда. Като пилат на минаухар. Като капча восък. Като товар на педла...

Георге Златар го поемаше, без да го гледа, и отсъждаше тежко:

— Чисто...

— Чисто... — повтаряше Тодор Крайничанец и записваше в книгата кой какво дава. Беложеше точно, с пълно описание на вешите и накитите, синак таз книга беше да стигне до страници ед и там ше теглет хората по онова, което е занисано вътре. Записваше месо, за да не си вадат очите ениа, които ше разглет човецката мъжа, за да не се обркат вмената на дарителите...

Върху дълбокото бякозе се насинаха обещи и пръстени, гривни и кръстчета. В мекото им златно синие светеха любов и верност, оброк и записнаме.

— Цен кило, господи капитан твои ранг... Събиранието продължава... Да се надяваме... макар че хората намляха... Доста намляха...

— Десет килограма...

— В такъв случай — аз мога да се приготвам за замиванае, господи комедант... рече оберт тържествено... — Ше заниса с минуванията условията, че направишме вистично, за да заплам често ниемо на отечеството... След тридесет минути ше потегла...

— Ние ше направиш протокол на събраното злато...

— Помощникът бе пратил вестителите повторно на целия град да съобщат — че се очакват още с и в два килограма...

Когато научи, че за откупа не достигнат още два килограма злато, старият свещеник на църквата „Свети Климент“, пов Тома Капаев, влезе в полутъмния олтар. Отключи кня долап от лебав дивои диван и извади от там огромн златен крист.

Поп Тома Капаев падна на колена пред дивоиа долап, старичко му гръб се приведе до везната и синеите му устни започнаха кръстосането. От слаботе му очи се претъркулаха сълзи и паднаха върху пълскавни мраморен под...

После той излезе на двора, ватарът вдигна дългата му брада и смеси сурмите с лясно, шо се подаваша от камилваката. Вдигна кръста нагоре към небето и заяя с неподозирани за деветдесетте си години сила:

— Спасе, Господи, люди твои и благословие достояние Твое!

Когато свърши тържествена химна, той го започна отново.

От стирост или просто сече, че по-тържествена мелодия и востисни шум елаа да шедка да се измерат в излодната му памет, по той повтаряше химна, без да спре, крачекни надолу към общината...

От прозорците надличаха зачудени хора. Подире му се насърба гръла. Докато стигне до кметството, над гръба му имаше вече цила процесия. Развълувани, разпалена, жертвоготовна...

Той влезе в приемната зала малко след като Баумгартер изслуша раярота на адютанта и не знаеше какво повече да направи. Видят му беше суров — заповедното количество вес зно не беше събрано, но излязе дълбоко у него нешто трептеше и се разливаше. Екшара Баумгартерен се чувствуваше койт и свободен. Той нагледа със сманиа оии вжвнзениа старец, леза то още пееше своето „Спасе Господи...“

Поп Тома Капаев сложи върху претегнатата златна камара криста на натедралата и като довърши пеенето си, рече високо и задвено:

— Свети Климент ни е пазил от беда хилядо години, нему се пазна горчивият и сладък жребий да защити своя град и в този ден! — Старецът се прекръсти, надигна се на гръд и докоси с устни хлядовото дърво на кръста. Венчик, които бяха в приемната, излягнаха.

Капитан втори ранг Екшара Баумгартер почувствува, че рамнеше му се разгрозил. Той изписа без жуда фуражката си и влезе в кабинета на кмета.

— Охрид беше откупен!...

ИКУМЕНИЗЪМЪ

Предстоящ икуменически форум в София

По покана на Негово Светейштво Българския Патриарх Максим и Св. Синод на родната ни Църква от 25 до 30 ноември в нашата столица ще заседава Комисията за междуцърковна помощ, бежанци и световно служение — един от най-важните органи на Световния съвет на църквите (ССЦ), с административно-организационен център в гр. Женева — Швейцария.

В заседанията ще вземат участие около 70 делегати, гости и наблюдатели — членове на Ръководния комитет и на административния апарат на Комисията (известна в икуменическии среди под името СИКАРУС — най-голямото съвременно пазане на английски език). Сред тях са отговорни представители на различни църкви, икуменически съвети, помощни агенции, обществени организации и др. от близо 40 страни, между които Швейцария, Ватикана, Гърция, Швеция, Норвегия, Австрия, Дания, Холандия, ГФР, Франция, Англия, Нова Зеландия, Канада, САЩ, Бразилия, Чили, Домин. република, Египет, Йордания, Гана, Камерун, Китай, Малайзия, република, Нигерия, Индия, Индонезия и др. Българската православна църква ще бъде представена от един делегат (проф. Т. Събев, член на Ръководния на СИКАРУС) и група наблюдатели. Поканени са да участват като гости и наблюдатели представители на всички християнски изповядания в НРБ, а така също църковни дейци от по-големите християнски църкви а икуменически съвети в др. социално-исторически страни.

СИКАРУС има задача да съдейства по „практическии път“ за осъществяване на пътя на църковно единство в неогрозната тясна връзка с единството и сътрудничеството на народите, в утвърждаване на мира, разбирателството и социалния прогрес.

И тук е важно обаяние на примера от живота а древната, наследена Църква. Деспотство, свобода: „А всичкии вярвали бяха заедно, и всичко им беше общо: продаваха имоти и стока и разпределяха я между всичкии.“ (Деян. 2, 44, 45). „А множеството похвалява имаха едно сърце и една душа; и никой никога от имота си не наричаше свое, но всичко им беше общо... Помоще му нямаше на един, който да се мучкаше; защото, които притежаваха земя или жилища, продаваха ги и донасяха цената на продаването и слагаха пред ноете на апостолите; и се раздаваше всекиму според нуждата (Деян. 4, 32, 34, 35; срв. сал. 6:1 сл.). Очевидно християнската любов добива най-висок възраз в обикното изповядване на българите а при това за всичкии мучкаше се: бедни, вдовици, сираци (срв. Иоан. 12:6; 13:29; 2 Кор. 9:2 сл.). Църквите в Антиохия, Македония и Ахايا събират благотворителни дарове за неуспялните християни (срв. Деян. 19:21—22; 24:17; Римл. 15:25—27; 1 Кор. 4:17; 16:2—3; 10; 2 Кор. 8:1—24). Помощ се оказва и при общи бедствия, от които страда Църква и народ (Деян. 11:28—30). Вярниците не забравяли апостолската призива за благотворителността и щедростта (Евр. 13:16). Те всичкии се стремели да изпълняват съвети даат по социалния възпрос в духа на библейското слово (Ис. 58:6—7; Неек. 18:5, 7; Мат. 25:35 сл.) и светелостите завети (Лук. 1: ро ф. 4:р Иоан. 1:10 и в с. т.). Социалните възпроси на св. Отци, ГФФ, т. 26, ГДА, т. 27, 30). Както в древната епоха, така и през следващите векове социално-благотворителната дейност заемва важно място в живота на Църквата (важ. моятя км. „Из историята на Християнската църква“, София, 1958).

В началото на ХХ в. движението за единство на църквите засява спазването от отговорността на християните при решаване големите проблеми на епохата. През 1914 г. се основава Световен съюз за международно приятелство и мир чрез църквите. Икуменическите усилия се насочват по пътя на т. нар. „практическо християнство“. На конференциите в Женева — 1920, Стокхолм — 1925 и Оксфорд — 1937 г. (в които участвуват и представители на Българската православна църква), движението за „практическо християнство“ — „Живот и дейност“ все повече се разраства. Съв своята интересна проблематика: Църквата и икуменическите възпроси (частта социална, положение на работниците, младежите и младежките ъзи фабриките, на безработните и др.), социално-правствени проблеми, международните отношения, расовата дискриминация, възпитанието, разбирателството между Изтока и Запада, методите за сътрудничество и общи действия на църквите, вече движението за „практическо християнство“ придобива нови привърженици и стига издежен инструмент за пограждане на църковното единство. Богословските разсъждения

възру екуменологическите възпроси и актуални задачи на Църквата дават стимул, сила и правилни насоки на икуменическии дейност в полето на „практическото християнство“. Те взаимно се допълват и подпомагат в делото на християнско-икуменическата мисия. Затова скоро се изда до решението (Утрехт, 1938 г.) за обединение на „Живот и дейност“ с „Вира и устроителство“ в един Световен съвет на църквите.

Още през 1948 г. при новосъздадения ССС се образува специален „Отдел за взаимопомощ на църквите и служение на бежанците“. Докато през 50-те години Отделът осъществява предимно „програма за възстановяване“ в Европейския континент, където пламналие на войната довело до разруха както на материални, така и на духовно-морални ценности, към края на 60-те години той се превръща в ефикасен инструмент за общоцърковно единство, разбирателство и сътрудничество между народите от всичкии континенти, за подпомагане на разединените се страни и служение на високия идеал за социална справедливост в света. Както отбелязва в една своя статия сегашният директор на СИКАРУС пастор д-р Алан Бранш, „центърът на текста а ССС (рсс.) и на СИКАРУС“ бавно, но сигурно се „придигава на юг“. До недела можеше спокойно да се окаже, че ССС е по същество едно американско-европейско църковно дело. По времето на първата асамблея (Амстердам, 1948 г.), американските църкви похвалява повече от 80% от неговия бюджет. Междувременно това беше въшло а Европа. Нейният персонал а ръков. комитети се състояха почти изключително от белг. европейци. Наистина, и сега не всичко напълно се е променило, но без съмнение, в ход е вече такъв процес на промяна“. За доказателство а-р Бранш посочва редица примери както „програмата за възстановяване и помирение в Нидерландия“, която се ръководи предимно от австрийци, програмите за палестинските а др. бежанци от Третия свят, за подпомагане в Бангладеш, Сулани и много оне страни, където проклетите и ръководството се осъществяват тално от местни комитети. Накрая авторът върху изтъква, че сега „ССЦ поставя по-голямо ударение върху единството на човечеството, отколкото върху организационното обединяване на църквите“. „Светът е малък — вие д-р Бранш — и народите не могат да си позволят дукса да продължават воденето на войни, които стават все по-ужасни. Ресурсите са ограничени а човечеството трябва да престане да дава предимство на производството на оръжия. Заървяването австралияна съществуването на човека, а по-голямата част от това авъзвръщане се резултат от частната и националната ачност във вреда на човешкото благоговение... ССС издава глас за възвестяване „завета на живота“, а не на смъртта. Човечеството, разделено от барьерите на раси, езици, култура, богатство и бедност, идеология и история, трябва да намери начини да живее в съгласие, мир, правда и възход за всичкии“. На тезии идеали служи СИКАРУС, особено след IV Асамблея на ССС, когато църковните дейци насочиха свои поглед към големите възпроси, излизващи свързанието човечество. По сълуд 25-та годишнина на ССС неговият генерален секретар пастор д-р Филип Пьолър отбелязва: „Ние преминаваме... към размисъл върху разединените страни и борбата за справедливост. Желам да отразим както яринците за глада, така и последните от него и да помогнем на тези, които носят икономически и политически натиск, да придобят средства и възможности за отговорно решение на проблемите, които ги засягат“. По този верен път на ССС СИКАРУС разширя своята мисия, получа нов отговорни задачи, за които назова и самият и название: Комисия за междуцърковна помощ, бежанци а световно служение.

Дейността на СИКАРУС се провежда в широкото поле на „практическото християнство“. Значителна част от нея се осъществява чрез т. нар. проекти (около 600 годишно, в над 80 страни, на стоиност десети хиляди долари), които допринасят за изпълнението на християнската мисия и насърчаване на икуменическата дейност, за социално развитие и др. По-конкретно паралелно, разпространява дейността на СИКАРУС се отнася до следното: подготовка на свенемосуджители а дейни мирани, подпомагане на мучкаше се клирици а църковни работници, на възраваната мисия при специфични условия в селото и града, а индустриални а др. райони, постройка а ремонт на храмове, църковни домове а икуменическии центровете, отпускане стипендии за образование а специализация на кадри а различни области, за подготовка на обществени дейци а ръководители, подпомагане социални, културни а младеж-

кй инициативи, неделни училища, зими лагери, осигуряване на божествена литература, медицинско обслужване, организиране на релци мероприятия в помощ на ранните (инду-стриализация, агрикултура и пр.), християнски принос в икономически и духовно-културния живот (особено на бедните, развиващи се страни), съдействие на пострадали от бедствия райони, които се нуждаят от спешно обгрижаване (при земетръси, суша, глад, наводнения, войни и др.), помощ на емигранти в бедни (откъснати от своята родина) и т. а.

СИКАРУС координира и съдейства за извършване на нуждите на избирателни фондове, хора и материална помощ. Структурно тя се намира в Обединеното (Група отдели при ССЦ), наречено „Справедливост и служение“. Комисията провежда своята дейност в тесно сътрудничество с релци органи на ССЦ: по международни въпроси, за развитие, борба срещу расизма и др., допринасяйки за тържеството на християнското единство и правда на земята чрез едно жертвено служение на човешта и обществото.

Инициативата евангелско-хуманен дял, през последните години СИКАРУС успява значително осъществяването на икономическия програма за борба срещу расизма. В рамките на многобройните мероприятия на тази програма се оказва ценна морална и материална помощ на национално-осободителните движения в Африка, на мащабни групи, организации и др., които се борят за свободата и достойнството на човешта, за социален възход.

Огромна сила заемат 25-годишните грижи на Комисията за бежанци и емигранти. Само броят на преселените в различни страни на света далеч надхвърля 250 000 души. СИКАРУС организира не само материалното подпомагане на наместни-ските бежанци в размер на 1 250 000 долара, но многократно подпомага и дълга на членовете да съдействуват за едно цялостно мирно и справедливо уреждане на Ближневосточния проблем.

Комисията осъществява също една хуманитарна програма за португалски инициативи и бежанци, изпуснати страната си по икономически и политически причини (вазоследствата в Западна Европа единствено са емигранти около 16—20 000 португалци, населили се в населените райони и войната в португалските колонии).

В грижите на СИКАРУС са многобройните бежанци от Африка и Азия (особено в резултат от войната в Югоизточна Азия), в изоследствата и от политически страни. Между тях са хладните жертви на преселбата, изпуснати от войната, хунта в Чили и фашистки методи и варварски насилия, които потрошава световната обществена.

На своята сесия през м. юни т. г. в Женева СИКАРУС препоръчва на по-горе стовните ръководни органи на ССЦ да се създаде специален фонд за подпомагане на хуманити инициативи и дейност, които се отнасят до основните социални и политически проблеми, причиняващи несправедливост и потъпяване правата на изстрадалите наместни-ски, латиноамерикански бежанци и др. мащабни групи.

Около 1 000 000 долара се планирават за „програмата по възстановяване и поимане в Източенят.“ Тази помощ ще се увеличи от идната година. Отправен е апел за набране на 6 000 000 долара — начален фонд за програмата в Източенят.

Очакваният е радост и удовлетворение принос на ССЦ (обединява вече 267 църкви в приблизително 100 страни) и

в частност заслугите на християнските църкви от социални-чески страни за преодоляване студентата война и създаване на една по-здравя атмосфера на доверие, мир и международна съгласност, особено в Европа, икономическите делни еднодушно отбелязват и значителния дял на СИКАРУС в това направление. Неговата дейност улесни международния диалог и взаимомощ в Европа, създаде контакти и сътрудничество между близки и далечни, допринесе за преизбяване мостове-те между Изтока и Запада и за изпълнение дълга на европее-ските страни към народите — брати от други континенти.

По-голямата част от дейността на СИКАРУС се осъщест-вява в тесна връзка с поместните църкви, с регионалните и национални икономически конференции и съвети, хуманитарни и междуправителствени организации, при защитите правото на местните органи да определят съответните нужди и да вземат решения по църковнопомощните програми. От особено значение е сътрудничеството на Комисията с някои специал-избирани комитети на ООН, главно по въпроси, свързани с беж-данците, подпомагане развитието и социалния прогрес.

За големия успех на СИКАРУС допринасят търде много инициативите досегашен директор настор д-р Алай Браш, член на Преселените изборни в Нол Зеландия, известни със своята усърдна и многогодишна икономически дейност не само в родната му страна, но в цяла Азия и в др. райони на т. нар. Трета свят, в Англия и др. западни страни. Д-р Браш е същевременно председател на Обединеното „Справедливост и служение“ при ССЦ през м. август т. г. той бе единодушно избран от ЦК на ССЦ за първи зам. генерален секретар.

В Препандума на СИКАРУС участвуват изцяло инициативни дейности от ГФР (председател д-р Ханс Тиме), Индонезия, САЩ, Франция, Либерия и представители от Бълга-рия.

През последните години църквите от социални-чески страни вземат все по-активно участие в разностранната дейност на ССЦ, особено в неговите хуманитарни програми, осъществявани пряко или косвено от Комисията за междуправителствено, бежанци и световно служение. Така нар. Руската православна църква отпусна 250 000 рубли за срок от две години, които ще се използват в рамките на програмата за Източенят. Рыловодена от най-известните правници на църква също се отличава по правна за подпомагане героичния вьетнамски народ, наместни-ските бежанци, страдащото население на Бангладеш и др. Тези правни още повече утвържда престижа на Българската православна църква в икономически междуправителствени среди. Не случайно тя бе избрана за домани — организатор и на сегашната икономическа среща.

Към Софийската сесия на СИКАРУС се проявява оживен интерес не само в църковните, но и в по-широки обществени среди. Тук ще се разглеждат релци важни въпроси, засягащи както цялостната дейност на Комисията, така и отделни нейни програми и хуманити акции, за които по-горе говорихме.

Предстоящият икономически форум в София ще даде възможност за полезен диалог и координирана дейност на църквите от разнородните страни, които своят в изпълнение на релци дял да служат на човешта и обществото.

Проф. Тодор СЪБЕВ

ЦЪРКОВЕН И ОБЩЕСТВЕН ЖЕЛОСИ

МОЛТВЕН ПОМЕН
ЗА
АТАНАС ДИМИТРОВ
КАРАЯНЕВ
ученик и ректор в Соф. тух.
семинария

„Отрочка се тълчи първата година отгата и в скожу вако да на обидарен и настрача е гонимата си люботворца, дедо във онова нацист обичан и изобараня еларду, баща иа и срелин.“

„За да бъде пометено поисте-на светлата му памет, в деня на годишнината от развалата на неговото — 30 октомври 1973 г., вторник, 16.30 часа не бъде посвещена лангана в катедралата храм „Св. Нелена“.

С тези думи свързата му София, спомне със съвестното си и срелин-ното поимане и предизвикателна благодарност всички, които поимане, оби-

чат и светл паметта му в икономически поимане Атанас Димитров Караянев да присъствуват на панихидата в старинния катедрал храм.

В отпелния ден в час храм „Св. Нелена“ бе припелен от срелин, баща, обичан, обичане и много бистра ученик на поимане.

Панихидата бе отслужена от Нечков Прохазински. Изговорише ет, Паренин и съслужение с целна ктър на храма и други свещеници от сто-лените църкви Присъствуваша служители от Св. Синод, Софийската катедрала, Симеоновото настоятелство и целия Апостолски съвет от Дунав-ния академичен чиниен и ректор Присекиански Мануриевски ет, д-р Н. Неленя. Присъствуваша и представители на Милословското културно-просвет-но дружество в София и целия дяленик на поимане.

Църква на службата на Панихидата проимане Алфосовски(железният) слова, в него между другото каза: „Скопите на всеки поимане през неговия живот с целна св. Атанас (на гр. божествени) носело ижемо на безсърдечие. През цялата си живот, като педагог и баща, той проявява тълчи дълга, като тълчи явил се евала логичен за безсърдечие в Църквата на неимане“.

Наистина поимане любия муни ученик т. Атанас Димитров Караянев бе паметен ижемо да вяр, патриотизъм и човечност и тълчи възможности джипите и срелина на ктърна свое-инимане на дедо Църква и Обществото на полду. Затова ижемо ижемо да го забравим и с благоговение и помет ще се припелание през светлата му памет. Бог да го прости!

За учениците му — Д-р Х. П.

Цена 8 стотинки — годишен абонамент 2,50 лв.

сметка 11 101 1 БНБ — Софийски градски клон

Синодално издателство — ул „Св. София“ № 2 — София

Редактор доц. Георги П. Парса

Печатница „9-ти септември“ — София